

Växtråd från Zetas fin smakarens trädgård

Gör så här med **BARRVÄXTER**

Bland barrväxter finns arter och sorter för alla lägen, dessutom en fantastisk mångfald i färg och form som kan åstadkomma både lugn och kontrast i trädgården. Barrväxter skapar en ombonad känsla, ger lä och skydd som håller året om. Använder man barrväxter på ett varierat sätt och som komplement till andra växter får man vackra, intresseväckande upplevelser. Man brukar säga att en trädgård ska bestå av minst en fjärdedel städsegröna växter med tyngdpunkt på i första hand husets entrésida, som betraktas året runt.

VÄXTPLATS

Barrväxter trivs i öppna, ljusa lägen. Sol till halvskugga fungerar bra för flertalet arter men i skugga är urvalet mindre. Här väljer man lämpligen hemlock, idegran, hiba, japansk ädelcypress (ej gulbarriga sorter) och solfjäderstall *Sciadopitys*. Mest ljuskrävande är lärk, vissa granar, en och tall *Pinus*; de två sistnämnda tål även värme.

Helst ska växtplatsen vara någorlunda vindskyddad. En starkt solig plats med uttorkande vindar är en tuff miljö för många barrväxter, speciellt under vårvintern. Se vidare s 2 om Vårsol.

Ädelcypress, *Chamaecyparis lawsoniana*, risikerar att få vinterskador i Stockholmsområdet och vi avråder från att använda den som häck. Välj istället idegran, lärk eller tuja.

Vid plantering av barrväxter på upphöjd mur rekommenderar vi isolering i form av frigolitskivor eller liknande mellan mur och planteringsbädd. Plantera även minst 50 cm in från mur för bättre hårdighet. Detta som följd av att de senaste kalla vintrarna har visat sig ge upphov till frostsador på barrväxter, ofta häckar, i just dessa situationer. Växter på murar i exponerat, vindutsatt läge risikerar att drabbas svårast.

JORD

Barrväxter är allmänt sett ganska anspråkslösa men utvecklas bäst i mullrik, lucker och väl-dränerad jord. Styv lera bör blandas upp med en tredjedel kompost, grus, barkmull, eller planteringsjord. Lufta köpejordsäckarna före användning.

De flesta barrväxter trivs på lätt sura jordar med pH-värde 5,5–6,5. Framför allt vissa tallar, douglasgran och solfjäderstall kräver lågt pH. Idegran gynnas av lite högre pH dvs mer kalkrikt.

På torr jord är tall och en bästa valet – de tolererar likaså mager mark – men även idegran och kryptuja är hyfsat torktåliga. Gran och hemlock är mer fuktkrävande medan exempelvis ädelgran vill ha både god fukt- och näringstillgång. Till en lerig jord väljer man lämpligen ädelgran, idegran, tuja, cypress. Tallar föredrar sandig jord.

PLANTERING

Gör i ordning en planteringsbädd som är 40–50 cm djup och tre gånger så bred som rotklumpen. För dvärgbarrväxter räcker det med 30 cm djup. Jordförbättra vid behov enligt ovan.

Barrväxter säljs krukodlade och med rotklump. Krukodlade plantor har växt hela sitt liv i kruka. Klumpade plantor odlas på friland, grävs upp och innesluts i säckväv eller nät. Planteringstid för båda dessa kvaliteter är vår, försommar och tidig höst, för krukodlade även sommar men då är det extra viktigt med vattning. Vi rekommenderar främst vår- och försommarplantering. Barrväxter bör inte planteras senare än september i Mellan-sverige.

Plantan ska vara ordentligt vattnad före plantering. Sänk ned krukodlade (med kruka/nät kvar) i en hink med vatten och låt stå tio minuter. Vattna även i planteringsgropen om marken är torr.

Krukodlade plantor: Tag bort krukodlade och sätt ner plantan i gropen så att den övre delen av jordklumpen hamnar i marknivå.

Plantor med rotklump: Placera plantan i gropen med nät/väv kvar till att börja med. Justera så att den övre delen av jordklumpen hamnar i marknivå. Klipp därefter bort materialet bit för bit. Hantera rotklumpen varsamt, den ska vara så intakt som möjligt.

Fyll på med jord till hälften, vattna och låt sjunka undan. Fyll upp med jord, tryck till lätt och vattna igen.

PLANTERINGSAVSTÅND

Alla som planterat barrväxter vet att de i många fall blir förvuxna och för stora i en normal trädgård. Varför köps det då så många storvuxna barrväxter? Förmodligen för att de fyller sin funktion och plats redan som nyplanterade. Vår rekommendation är att inte bry sig om att plantan är ”pytteliten” vid inköpet, det är oftast ändå den som passar bäst om tio år!

Tag reda på växternas slutgiltiga höjd och bredd och utgå från detta vid plantering. Planteringsavståndet är helt beroende på art och sort.

När det gäller häckplantor bestäms avståndet av sort, plantornas storlek vid inköpstillfället och hur snabbt resultat som önskas. Räkna med 2–4 plantor per meter. Fråga gärna vår personal!

GÖDSLING

Barrväxter är inte särskilt näringskrävande och allmänt sett ska man vara sparsam med gödsel. Fyll på med ett lager välförmultnad kompost eller barkmull varje år och en liten giva gödsel vart annat år på våren. Använd t ex Chrysan, komposterad kogödsel, specialgödsel för barrväxter eller benmjöl.

Låt nedfallna löv och barr ligga kvar runt plantorna och kratta även in det under plantorna redan på hösten. Städa inte bort detta värdefulla blivande komposttäck (mulch)!

VATTNING

Nyplanterade barrväxter tål inte torra så passa noggrant med vattning det första året. Vattna 1–2 gånger i veckan med en rejäl rotblöta, 20–30 liter per planta. Obs, dvärgbarrväxter se eget avsnitt!

Till häckar och i slänter är droppslang ett mycket bra hjälpmedel.

Att man ska vattna barrväxter rikligt strax före frostens inträde är en ”sanning” som det skrivs om i tidning efter tidning utan stöd i någon seriös undersökning. Det förekommer kanske vart tionde år att hösten är så torr att vattning behövs. Vid snöfattiga, långa och kalla vintrar med djup tjäle kan det vissa vårvintrar, mars–april, vara nödvändigt att som en första hjälpen vattna med varmt vatten för att tillföra fukt och undvika tjälskador. Är våren nederbördsfattig kan vattning även behövas strax efter att tjälen gått ur.

VARSOL OCH SNÖLAST

På utsatta platser kan vissa arter brännas av vår-

solen i februari–april om marken är tjälad. Blåst förvärrar situationen. Barren avdunstar vatten men rötterna kan inte ta upp fukt från den frusna jorden. Följden blir torkskador i form av bruna torra partier, ”tjältorka”. Nyplanterade växter är extra känsliga samt cypress, en och olika granar.

Täck luftigt med säck-, skuggväv eller granris. Fiberduk släpper genom lite ljus och är bättre till vissa granar – fråga personalen. Alternativt knåpa ihop en skärm av bambupinnar och väv som placeras på solsida om växten.

Marktäckning med löv eller barkmull är bra, speciellt under snöfattiga vintrar då tjälen frestar hårt på växterna och de får problem med vattenförsörjningen.

Kommer stora snömängder riskerar vissa växtformer att fläckas, speciellt när det blir blötsnö. Skaka av snö som kommer, stötta under bredväxande grenar, bind ihop flerstammiga pelarformer (invändigt så att bindningen inte syns) på hösten. Tänk på detta redan vid inköpstillfället och välj enstammiga tujor, enar och andra pelarformade växter.

BESKÄRNING

Barrväxter går inte att föryngra på samma sätt som lövfällande växter eftersom de inte kan bryta nya skott från gammal ved. De går att beskära försiktigt, men man får enbart klippa i det yttre, gröna och börja ansa i tid! Därför är det också viktigt att välja art och sort som passar utrymmet och plantera med rätt avstånd. Ett undantag är idegran som tål hård beskärning och kan formas nästan hur som helst.

Genom att stamma upp en yvig, förväxt barrväxt kan man förnya planteringen på ett enkelt sätt. Utförs juli–september. Häckar beskärs runt midsommar och putsas ev igen i augusti–september.

DVÄRGBARRVÄXTER

Dvärgbarrväxter är små former av en storväxt art. Uttrycket är något missvisande då det ofta används om alla former som är mindre än arten dvs även sådana som blir flera meter.

I vårt sortiment finns många ”riktiga” dvärgbarr dvs ympade plantor som ofta har sitt ursprung i en sk häckkvast. De har effektfulla former, blir sällan högre än 60 cm och växer extremt långsamt. Dessa dvärgbarrväxter ska gödglas och vattnas med stor försiktighet.